

Ljudski tednik.

Glasilo Narodne Ljudske Stranke.

Izhaja vsak četrtek.

Cena za Jugoslavijo: 20 Din za celo leto.

Za inozemstvo 50 Din za celo leto.

Posamezne številke stanejo po 1 Dinar.

Uredništvo: Ljubljana, Breg št. 12.

Telefon št. 119.

Uprava: Ljubljana, Sodna ulica šte. 5.

Telefon št. 423.

Velikanski uspeh.

Mislili smo, da pride po velikanski zmagi SLS to, kar je obljubovala, avtonomija, in to v onem obsegu in smislu, ki je bil natančno obrazložen za časa volilne borbe od SLS same. Sedaj pa proglašajo SLS kot svoj uspeh, da je ostalo homogeno radikalno ministrstvo g. Pašiča, t. j. ravno tisto ministrstvo, katero je do 18. marca SLS strastno pobijalo. Do 18. marca je bilo hudodelstvo, biti z g. Pašičem v kaki zvezi, bilo je ljudsko izdajstvo ž njim le govoriti in kdor je to storil, je bil njegov »hlapec« ali pa še kaj hujšega. Sedaj je pa velik političen uspeh, da g. Pašič s svojim ministrstvom ostane in SLS naravnost triumfira zaradi tega velikanskega uspeha. Gospodje klerikalci so torej jurišali na veterne mline, kakor svojedobno blagopojni Don Quixote. Mlini so ostali, g. Pašič pa tudi.

»Jutro«, ki se je naučilo klerikalnega žargona, tudi trdi, da so se klerikalci prodali g. Pašiču. Nam se zdi ta sodba prestoga ali vsaj preuranjena. Mi iz naše strani čakamo še vedno na avtonomijo, ki mora priti, ker je od SLS obljubljena. In ravno od SLS je še bolj znano kot od vsake druge stranke, da drži svoje obljube.

Zaenkrat se nam samo čudno zdi, zakaj je homogeno radikalno ministrstvo naenkrat tako dobro, ko je bilo 18. marca tekočega leta tako strašno slabo. Težko razumemo eikak-politiko in ne moremo spoznati velike vodilne črte. Mogoče, da bomo sčasoma najboljše videli, za sedaj se nam še vse dozdeva silno čudno. Zaenkrat se nam dozdeva, da ima sicer SLS svojega Don

Quichota, da je pa njena nesreča, da nima Sancho Panse! Upajmo, da se da tudi to popraviti in sicer pravočasno, še preden postane ljudstvo **pozorno in nezaupljivo**.

Na vsak način pa moramo zabeležiti, da je SLS dosegla velikanski uspeh. Toda ta zabeležba ne izvira iz našega prepričanja, to moramo odkrito pripoznati, nego le iz činjenice, da SLS sama smatra to kot velik uspeh, da ostane ministrstvo, zoper katero je šla z razvitimi zastavami v boj in v katerega razkošno lopo sedaj marsi ravno tako z razvitimi zastavami. Mi ji verjamemo, ker je SLS splošno znana zbog svoje izredne resnicoljubnosti. **Toraj čakamo še vedno na avtonomijo.**

Davki.

Naloga države je ščititi svoje državljane pred kakršnimikoli sovražniki ter ustvarjati take pogoje, da je mogoč njihov kulturni in gospodarski razvoj. V to svrhu mora imeti država upravo, ki odgovarja željam in potrebam državljanov, ki je sposobna skrbeti za razvoj njihovih skupnih koristi. Dobro urejena državna uprava ne sme biti enemu skrbna mati, drugemu pa mačeha, biti mora nepristranska ter imeti samo en cilj, skrb za dobrobit vseh državljanov, vseh stanov.

Iz tega sledi, da morajo imeti napram državi vsi državljani enake dolžnosti, da morajo sorazmerno nositi vsi enaka bremena za vzdrževanje državne uprave. Seveda morajo biti ta bremena tako razdeljena in tolika, da jih posamezniki tudi zmagujejo in da jih ne ogrožajo v eksistenci.

Zato je velikega pomena ne samo za državo, temveč tudi za vsakega posameznika, kako se davki plačujejo in kakšen davčen sistem je v državi vpeljan.

V Jugoslaviji se večji del državnih izdatkov pokriva z indirektnimi davki, s trošarinskimi davki in carinami, medtem ko predstavljajo direktni davki samo majhen del državnih dohodkov. Največja napaka je, da še danes nimamo enotnega davčnega zakona in da se vsled tega odmerjajo direktni davki v raznih pokrajinah na razne načine. To seveda nikakor ne odgovarja načelu pravičnosti, ker se dogaja, da dostikrat plačajo gospodarsko slabotnejši kraji več davka kakor pa premožnejši.

Na posameznika preračunani so znašali direktni davki l. 1921 v Dalmaciji 19.90, v Bosni 21.32, v Srbiji 23.32, v Hrvatski 32.20, v Sloveniji 56.47 in v Vojvodini 68.16 dinarjev.

Kakor kaže izkušnja, se indirektni davki lažje iztirjajo, pomeenjajo pa veliko bolj neenakomerno obremenitev davkoplačevalcev kakor pa direktni davki. Vzemimo za primer trošarino na posamezna živila. Mnogo je ljudi, ki ne rabijo skoro nobenega sladkorja, medtem pa jih je zopet mnogo, ki se preživljajo skoro izključno samo s kavo in sladkorjem. Prvi ne plačajo skoro nobene trošarine na kavo in sladkor, drugi pa so občutno prizadeti. Isto velja tudi za druga živila.

Za direktne davke predpisuje zakon v posameznih pokrajinah enakomerno obdavčenje z ozirom na gospodarsko moč posameznika, vendar pa oblasti ne postopajo povsod enakomerno in mnogokje se je uveljavila navada, da se za podlago odmere davkov ne vzame resnični dohodek davkoplačevalca, temveč zu-

nanje okoliščine, po katerih sodijo, da ima večje dohodke.

Tako n. pr. ugotavljajo davčne oblasti, koliko ima kdo živine, koliko proda, pri čemer polagajo več važnosti na izjave plačanih davčnih vohunov kakor pa na podatke davkoplačevalcev, ki se smatrajo že v naprej kot neresnični tudi tedaj, kadar predloži svoje knjige o dohodkih in stroških, ki jih pri trgovcih n. pr. celo sodišča smatrajo kot dokaz. Pri izkazu dohodkov ne pomagajo navadno tudi drugi pripomočki.

Ako se davki predpisujejo v pretirani meri, ne da bi imel davkoplačevalec možnost posluževati se pravnih sredstev, potem pomenja dostikrat tako postopanje oškodovanje in tudi uničevanje eksistence davkoplačevalca. S tem se pa tudi ubija veselje do podjetnosti in dela ter podkopuje zaupanje v pravičnost države.

Davkoplačevalec bi moral tudi natanko vedeti, koliko mora odstopiti od svojih dohodkov za državne in občinske davke, da ve, kako naj razpolaga s svojim obratnim kapitalom.

V Jugoslaviji potrebujemo novodobnim razmeram odgovarjajoč enoten davčni zakon, po katerem naj bi se indirektni davki primerno zmanjšali, direktni davki pa razdelili pravično na vse državljanke. Ta zahteva se neprestano ponavlja v vseh gospodarskih krogih, udejstvovanju pa se nismo približali za mnogo.

Kakor hitro dobimo enoten davčni zakon, bo storjen velik korak h konsolidaciji naše države in prenehalo bodo očitjanja, da plačujejo posamezne pokrajine več ali manj, kakor bi morale.

Dosedanji naši parlamenti se s tem vprašanjem niso dosti bavili, zastopniki ljudstva so imeli druge posle, dasi je ta zadeva življenjsko vprašanje posameznikov kakor tudi države same. V koliko bo sedanja narodna skupščina izpolnila to svojo važno nalogo, je vprašanje bodočnosti, na katero moremo odgovoriti le: Ne vemo. Gotovo pa je, da bodo morali vsi resni in pravi ljudski zastopniki predvsem računati s tem vprašanjem.

Politični pregled.

Pretekli teden je min. predsednik Nikola Pašić vrnil ponovno kralju mandat za sestavo poslovne koalicijske vlade, ker pogajanja z demokrati niso uspela. Demokrati so zahtevali, naj bi nova vlada pri prvem nastopu v narodni skupščini izrečno izjavila, da je volilna vlada, tako da bi v slučaju spora ne podala ostavke, ampak tudi vodila nove volitve. Demokrati so nadalje zahtevali, da se mora delovni program nove vlade skrajšati in da se imajo čimprej urediti uradniške plače. Kakor se je poročalo, so demokrati zahtevali zase ministrstva za notranje stvari, za pravosodje, prosveto, vere, socialno politiko, agrarne zadeve ter šume in rude. Zahtevali so zase tudi mesto ministrskega podpredsednika ter podpredsednika narodne skupščine.

Min. predsednik Pašić je sporočil demokratske zahteve radikalnemu klubu, ki mu je na prošnjo dovolil dvodnevni rok, da zavzame stališče napram omenjenim zahtevam. Radikalni klub je pustil Pašiću pri nadaljnjem reševanju krize popolnoma proste roke.

V petek dopoldne pa je bil Ljuba Davidović sprejet od kralja v avdijenci, na kateri je zvedel najprej nepričakovano vest, da je Pašić že v četrtek zvečer odgovoril kralju, da ne more sestaviti koalicijske vlade in da ne more dovesti svojega programa v sklad s pogoji demokratskega kluba in da zato vztraja pri ostavki, ki jo je podal v torek zvečer. Kralj je vzel to na znanje in nato poveril mandat za sestavo koalicijske delovno-volilne vlade Ljubi Davidoviću, ki je mandat sprejel. Davidović je bil poverjen, da sestavi delovno-volilno koalicijsko vlado z nalogom, da sprejme skupščina sledeče nujne zakone: uradniški, invalidni, zemljoradniški, o ustroju vojske in zakon o cestah — z dodatkom, da v slučaju potrebe vzame skušćina v pretres tudi druge zakone.

Ko je Davidović obvestil Pašića o svojem mandatu, je Pašić izjavil, da ne more pristati na to, da bi bila nova vlada že v naprej proglašena kot volilna. Isto stališče je zavzel tudi radikalni klub. Jasno je bilo, da Davidović ne bo uspel s svojim mandatom zlasti, ker ni bilo nobene večje parlamentarne skupine, ki bi hotela demokrate podpreti.

Medtem so se pojavili tudi glasovi, da se sestavi po vrnitvi Davidovićevega mandata uradniška vlada z vojvodo Stepanom Stepanovi-

ćem na čelu. Ti glasovi so se izkazali samo kot želja gotovih krogih, zlasti demokratskih, vendar pa se niso smatrali za resne, ker bi se s sestavo take vlade niti najmanj ne približali k rešitvi krize, ki je z ozirrom na spor med Srbi in Hrvati že stalna.

Kakor se je pričakovalo, Davidović ni uspel. V nedeljo zvečer je kralj sprejel v avdijenci Ljubo Davidovića, ki mu je vrnil mandat za sestavo vlade.

V ponedeljek dopoldne je bil povabljen na dvor začasni predsednik narodne skupščine dr. Peleš, ki je kralju izjavil, da se je vsled odpora demokratov izkazala koalicijska za nemogočo ter je predlagal kralju, da poveri Pašiću sestavo homogene radikalne vlade. Pašić je bil nato pozvan v avdijenco. Kralj je zahteval od Pašića, da še enkrat poskusi doseči sporazum z demokrati. Ponovni razgovori Pašića z Davidovićem in Pribičevićem so ostali brez uspeha. Zvečer je nato kralj poveril Pašiću mandat za sestavo homogene radikalne vlade.

Na skupni seji ministrskega sveta z glavnim odborom radikalne stranke se je nato sklenilo, da ostanejo v vladi vsi sedanji ministri razen Zupanića, Supila, Omerovića in Perića, ki niso bili izvoljeni za poslance. Portfelja poljedelskega in trgovinskega ministrstva (dosedaj Supilo in Omerović) se sedaj ne bosta popolnila, temveč ju bosta vodila kot zastopnika dva ministra, katera bo določil Pašić.

Nova vlada je sestavljena nastopno: Ministrski predsednik Nikola Pašić; vojne zadeve general Petar Pešić; zunanje zadeve dr. Momčilo Ninčić; notranje zadeve Milorad Vujičić; pravosodje dr. Laza Marković; prosveta Miša Trifunović; vere Ljuba Jovanović; promet dr. Velizar Janković; agrarna reforma Krsta Miletić; gozdarstvo in rudarstvo dr. Milan Srškić; socialna politika dr. Ninko Perić; narodno zdravje dr. Slavko Miletić; pošta in brzojav Velja Vukičević; javna dela Nikola Uzunović; finance dr. Milan Stojadinović.

Listo novih ministrov je kralj podpisal v sredo 2. maja. Tako se je končno rešila vladna kriza s tem, da smo dobili samoradikalno vlado. S tem pa seveda še ni rešena državna kriza. Radikalci imajo sedaj na vse strani proste roke ter je od bodočih pogajanj s posameznimi strankami odvisno, kako bodo mogli delati s parlamentom in kako bodo rešili najnujnejše zakone.

Naročajte in razširjajte
„Ljudski tednik“!

Narodna skupščina se je sestala zopet dne 3. maja. Na dnevnem redu je bila volitev verifikacijskega odbora, nakar se je skupščina zaključila, da verifikacijski odbor predloži tiskano poročilo, katerega mora po poslovniku končati v sedmih dneh.

Konferenca v Lausanni, ki je po daljšem prekinjenju zopet pričela delati, ima težavno nalogo rešiti vprašanje bližnjega vzhoda, s katerim se bavijo diplomatje evropskih velesil že pol stoletja. Obnova turškega gospodstva v Traciji pomenja povratek Turkov v Evropo. Kakor kaže, si je Turčija opomogla in ako bo lausanska konferenca rešila le del mnogih perečih vprašanj bližnjega vzhoda, bo morebiti postala Turška moderna država. V bojih z Grki je pokazala dovolj odporne sile in ako bo Turčija po sklenjenem miru nadaljevala začrtano pot, je mogoče, da postane urejena država, kar seveda tudi ne bo brez posledice za njene sosesede. Eden glavnih predmetov sedanje lausanske konference je takozvani Chestrov projekt, po katerem naj bi prevzel turška državna podjetja in spleh turško gospodarstvo poseben ameriški konzorcij. S tem pa bi bili zelo tangirani privilegiji francoskih koncesionarjev, dobljeni v Mali Aziji še pred vojno. Izvedba Chestrovega načrta bi bila tako v interesu Turčije kakor Amerike, zato bo morala najbrž konferenca spraviti izvedbo Chestrovega projekta v sklad s francoskimi pravicami. Zbližanje med Grčijo in Turčijo kaže malo uspehov, vendar pa se opaža v medsebojnem razmerju manjša napetost. Kakor poročajo, je odpotovala delegacija francoskih koncesionarjev v Carigrad v svrhu pogajanj s turško vlado. Če pogajanja ne uspejo, pride vprašanje francoskih koncesij izza leta 1914. skoro gotovo na dnevni red konference v Lausanni. Francoski krogi se precej vznemirjajo zaradi dveh divizij, ki so jih Turki poslali na mejo v Siriji. Tema dvema divizijama bodo sledile še 2 do 3 divizije. Splošno smatrajo to koncentracijo čet kot pritisk na Francijo v trenutku, ko zboruje konferenco v Lausanni. Vsled teh dogodkov so Francozi sklenili, da odpošljejo v Sirijo 2 diviziji kolonijalnih čet. Povabili bodo na sodelovanje tudi Anglijo. — V Lausanno je prispel tudi sovjetski delegat Vorovskoj, ki je zahteval v imenu svoje vlade, da antanta dovoli Rusiji udeležiti se mirovne konference. Tajništvo konference je

Vorovskemu sporočilo, da ne bo odgovorilo na njegovo zahtevo, dokler sovjetska vlada ne odgovori na pismo tajništva z dne 12. aprila, v katerem se ji je poročalo, da se lahko udeleži konference samo v slučaju, če je pripravljena podpisati konvencijo o Dardanelah. —

Spor med Češkoslovaško in Mažarsko radi obmejnih spopadov še ni rešen. Češkoslovaška vlada ne odstopi od svoje zahteve glede popolnega zadoščenja za usmrnitev njenega finančnega stražnika Jana Sedlačka in obmejno izzivanje mažarskih nacijonalistov. Ako bi se mažarska vlada obotavljala dati zahtevano zadoščenje, namerava Češkoslovaška nastopiti proti nji z enengičnimi ukrepi. Ne glede na očitno krivdo skušajo mažarski listi zvaliti vso odgovornost na češkoslovaške obmejne organe in prinašajo najrazličnejše vesti o napadih češke obmejne straže na mažarsko, ki so baje krivi, da je bil v silobranu ubit stražnik Sedlaček. Te potvorbene vesti širijo Mažari po svetu z namenom, da bi prikrili svoje izzivanje. Češka vlada odločno protestira proti tem nezaslišanim lažem in hoče dokazati javnosti, da krivda ni na njeni strani. V ta namen je zahtevala posebno komisijo, ki naj ugotovi vse okoliščine in izreče svojo sodbo. Komisija je sedaj sestavljena in so v njej češkoslovaški in mažarski zastopniki. Komisija se je sestala na mestu, kjer je bil ubit Sedlaček in bo preiskala vse podrobnosti incidenta. Ugotovljeno je, da se je umor izvršil na češkoslovaški strani meje. Mažarski četovodja Horvath je zadal finančnemu nadpazniku Sedlačku sedem vbodljivcev z vojaškim bodalom. Preiskava drugih dogodkov, ki so se odigrali na istem mestu, se nadaljuje.

Meščanska vojna na Irskem, ki je zahtevala nešteto žrtev se bliža svojemu koncu. Načelnik štaba vstaških čet je izdal povelje, naj se prekinejo vse vojaške operacije. Če se bodo vstaši temu povelju pokorili, bo sklenjeno med sovražnima strankama premirje. Poraz republikancev je ustvaril docela novo situacijo, kajti njihova kapitulacija je neizogibna. Angleška vlada je ponovno dokazala, da hoče za vsako ceno ohraniti edinstvo države. Vodja irskih vstašev Valera je izdal proglas, v katerem pravi, da je pripravljen pogajati se z dublinsko vlado. Politični krogi smatrajo povelje načelnika štaba in proglas Valere za dokaz, da se bliža konec državljanske vojne na Irskem. Du-

blinska vlada bo sedaj razpravljala o zahtevah republikancev in bo v kratkem likvidirala nesporazum.

Mirovni kongres v Parizu. Dne 5. maja bo odprt v Parizu francoski narodni mirovni kongres. Na dnevnem redu so med drugim reparijska vprašanja, zasedba Poruhrja, francosko-nemški odnosi, mir v Orijentu, angleško-francoski odnosi, finančni položaj in draginja v Franciji, sedanje stanje zveze narodov, zadeve strokovnih organizacij in volitve v parlament.

Ruska sovjetska vlada je začela v zadnjem času iskati večjih stikov z zunanjo svetom. Ker pripravlja društvo narodov novo razorožitveno konferenco, je takoj storila potrebne korake, da uveljavi na tej konferenci tudi svoj glas. Njena nota, da je pripravljena poslati na konferenco svoje zastopnike, je vzbudila med člani društva narodov veliko zanimanje. Razorožitvena konferenca se bo pečala s problemom delne razorožitve na suhem in na morju. Udeležbe se je vse države, ki niso imele svojih zastopnikov na prvi konferenci v Washingtonu. Ženevski politični krogi živahno komentirajo ta korak boljševikov in mnogi so mnenja, da hoče Rusija na ta način postati član društva narodov.

Poljedelstvo in industrija.

Poljedelstvo in industrija — dva velikana gospodarskega življenja, ki si stojita včasih sovražno nasproti, sta vendar med seboj tako tesno vezana, da pričetna hirati oba, ako le enemu izpodrežemo korenine.

Naša država je poljedelska država in naši kmetje pridelajo več, nego rabimo sami. Kar preostaja, izvažamo v inozemstvo, a ker nimamo industrije, izvažamo te pridelke v svojo škodo neizdelane. Izvažamo torej sirovine, mesto da bi izvažali dogotovljene fabrikate ali vsaj polufabrikate.

Tako n. pr. izvažamo hmelj v Češkoslovaško in Nemčijo, ker nimamo tovarn, ki bi ga predelale doma. Naše pivovarne pa morajo predelani hmelj kupovati za drag denar iz inozemstva. Škoda je trojna: hmeljarji morajo prodajati hmelj cenejše, pivovarne ga morajo kupovati dražje, končni izdelek je tudi dražji in zaslužek imajo inozemske tovarne in inozemski delavci.

Naša mlinska industrija je toliko razvita, da lahko izvažamo zrnje že predelano kot moko. Če bi imeli

tovarne, bi lahko izvažali testenino, prepečenec itd. Zopet imajo inozemske tovarne dobiček v našo škodo.

Izvažamo ogromne množine le-
sa, če pa stopimo danes v kako ljub-
ljansko zalogo pohištva, se nam
zgodi, da kupimo pohištvo, ki je
bilo izdelano na Dunaju!

Izvažamo živino, a ker nimamo
moderno urejenih klavnice, jo mora-
mo večinoma izvažati živo. Z živi-
no pa gre tudi koža v inozemstvo,
na domačem trgu je primanjkuje
kljub naši živinoreji in domače to-
varne morajo odpustiti delavce, ker
nimajo kož. Koliko več koristi bi
imeli, če bi izvažali mesto žive živi-
ne le meso in izdelke mesne indu-
strije!

Iz nekaterih pokrajin naše dr-
žave izvažajo ogromne množine sliv,
v inozemskih pokrajinah jih prede-
lajo v marmelado. Zopet zaslužijo
tuje tovarne z našim blagom.

Med našo industrijo in poljedel-
stvom še ni onega ravnotežja, ki bi
nas varovalo pred škodo. Škoda je
ogromna in nosimo jo vsi, kmet in
delavec v mestu.

Graditi moramo na temeljih, ki
že obstojajo. Te temelje tvori naše
poljedelstvo in tu moramo delati v
dvojnem pravcu: zvišati pridelek in
znižati produkcijske stroške. Oboje
je le mogoče z razumnim kmetova-
njem. Širiti je treba med narodom
znanje, kmečkemu naraščanju je tre-
ba dajati v šolah primeren pouk o
poljedelstvu in živinoreji, seznaniti
je treba kneta z novjšimi pridobit-
vami sodobnega poljedelstva. A
vse to mora biti organizirano. Sa-
mo slučajna predavanja in dobra
volja posameznika ne pomagata
dosti.

Ustvariti moramo stik med pol-
jedelstvom in našo industrijo. Tudi
to ne more biti delo posameznika,
temveč bo to le doseglo smotreno
delo gospodarskih organizacij. In-
dustrija mora temeljiti na tem, kar
ji nudi naše poljedelstvo, ona mora
biti odjemalec vseh pridelkov, ki jih
sami ne porabimo. Industrija, ki ne
temelji v naši zemlji, bo le hirala in
ne bo prinašala prave koristi. Če
se industrija ne bo ravnala po tem,
kar ji nudi naše poljedelstvo, in če
poljedelstvo ne bo upošte-
valo potrebe industrije —
bosta oba slabo gospodarila. Delala bosta drug mimo dru-
gega vsak v svojo škodo, mesto da
bi delala vzajemno v svojo korist
in zboljšanje skupnih ekonomskih
razmer.

Industrijska podjetja bodo do-
bivala od domačega kmetovalca ce-
nejše in boljše sirovine, čim višje se
poljedelstvo povzdigne. Kmet pa bo
imel v tem večje dohodke in bo zo-
pet najboljši odjemalec industrij-
skih izdelkov. Čim bolj se bo raz-
vila industrija, tem boljšega odje-
malca bo imel kmet za svoje poljske
pridelke. Industrija bo nudila pol-
jedelcu razne izdelke, ki jih rabi
danes že zadnji kočar, a nudila mu
bo tudi kot stranske izdelke ona
umetna gnojila, ki jih moramo zdaj
za drag denar uvažati iz inozem-
stva.

Ko bo ta stik med poljedelstvom
in industrijo ustvarjen, ko bosta
uravnovešena, tedaj bomo nemara
tudi zaključili žalostno poglavje o
naših izseljencih. Družina raste, a
zemlja ne raste: koliko naših kmeč-
kih fantov je šlo s trebuchom za kru-
hom in so se zarili v vestfalske in
ameriške rudnike. Kmečkemu na-
raščanju, ki bo moral od grude stran,
bo dala industrija zaslužek in kruh
v domači zemlji. st.

POLITIČNE VESTI.

+ Stroški narodnih poslancev.
Narodna skupščina ni le dobra,
temuč tudi draga stvar. Ne glede
na stvarne potrebščine in stroške
številnega osebja, treba tudi poslan-
cem plačevati vsakemu po 180 di-
narjev ali 720 K na dan. To zna-
ša za 313 poslancev na dan 56,340
Din ali 225.360 K, tedaj vsako uro
2347 Din in 50 p ali 9390 K, tudi ob
času, ko gospodje poslanci spijo, ali
pa posedajo v unionski kavarni v
Ljubljani. To breme pa znatno
olajšuje gosp. Stjepan Radić,
ker njegova stranka, ki šteje 70 po-
slancev, ne hodi v Belgrad prisegati
in zato tudi ne sprejema poslanskih
dnevnice. To pomenja na mesec
za državo in davkoplačevalce pri-
hranek v znesku Din 378.000 ali
1.512.000 K. Radić je namreč čudak
in stoji na stališču, da državi nič ne
da, pa tudi nič od nje ne
vzame. Ponosen človek! Naši
klerikalci so pa drugih misli. Ved-
no radi vzamejo. In mi smo odločno
mišljenja, da imajo oni prav, ne pa
Radić. Če gredo v Belgrad po de-
nar in ga prineso v Slovenijo, pri-
de denar v deželo, kar je zlasti ob
sedanjem pomanjkanju denarja zelo
važno. Tako se spravi vsaj nekaj
denarja nazaj v ožjo domovino. Ne-
razumljivo se nam zdi, da g. Radić
tega ne sprevidi in pušča toliko de-
narja v Belgradu, ki bi večinoma
lahko prišel v Hrvatsko!

+ Zavezniki o zaveznikih. Dr.
Korošec je sklenil z Radićem po-
godbo o skupnem postopanju v na-
rodni skupščini radi revizije ustave.
Kakšno prijateljstvo pa vlada med
dr. Korošcem in Radićem, dokazu-
je dr. Koroščevo glasilo, mariborski
»Slov. Gospodar«, ki piše o Radiću
nastopno: Samodržec ali absolutist
se imenuje tisti človek, kateri hoče
vse sam komandirati in samo nje-
gova beseda ima prav. Ravno tak
je Radić na Hrvatskem. Dasiravno
se imenuje njegova stranka »seljač-
ka«, to je kmetška, vendar nimajo
kmetje v Radićevi stranki prav nič
govoriti. Na Hrvatskem samo Ra-
dić odločuje. Takega samodržstva
kot ga hoče Radić, mi Slovenci ne
maramo. Smo dovolj izkušeni, smo
21 let stari in ne potrebujemo take
komande. Radić je mnogo kriv, da
so razmere pri nas tako žalostne.
Ko bi bil Radić po volitvah leta
1920 prišel s svojimi poslanci v
Beograd in skupno nastopil z na-
šimi, bi nikdar ne dobili centralisti-
velesrbske ustave. Slovenija in Hr-
vatska bi bile ostale v okviru drža-
ve same za se, davčni denar se ne bi
stekal v Beograd, slovenski urad-
niki in drugi državni nastavljenici
se ne bi smeli predstavljati v Make-
donijo, naši fantje bi služili vojake
doma in nemogoče bi bilo dosežanje
zapravljivo gospodarstvo demokra-
tov, radikalov in samostojnežev.
In če bo sedaj Radić zopet ostal
doma za pečjo in pustil slovenske
in bosanske poslance na cedilu, bo
naša opozicija v Beogradu proti
Velesrbom mala, potem nosi on vso
odgovornost za nadaljevanje dose-
danjega načina vladanja in gospo-
darstva v naši državi. — Nočemo
se ne posrbiti, pa tudi pohrvatiti ne!
Mnogi Slovenci so pri volitvah 18.
marca glasovali za Radića. Prek-
murci in Haložani niti pomislili ni-
so, kaj pomeni, če bi Radić dobil v
Sloveniji moč v svoje roke. Kakor
nas hočejo Srbi posrbiti, tako bi nas
Radić rad pohrvatil. Tega nikdar
ne bomo in ne smemo dopustiti.
Imamo sicer z Radićem skupno že-
ljo in cilj strmoglaviti centralizem
in živeti svobodno življenje, a mi si
hočemo svojo slovensko hišo sami
urediti. Radića kot kuratorja od-
klanjamo. Mi Slovenci se ne vsi-
ljujemo Hrvatom, radi tega tudi ne
maramo Radićevega robstva. Slo-
venija Slovincem! Hrvatska Hrva-
tom!« Pri tem pisanju se vprašamo,
zakaj naenkrat tako ostre besede.
Kaj pomeni ta napad na najožjega
zaveznika dr. Korošca, saj so vsem
še v spominu Radićeve besede na
velikem shodu njegove stranke dne

15. aprila v Zagrebu, ko je rekel o Slovenceh Radič nastopno: »Dr. Korošec se je sijajno držal. Slovenci so uvideli, da morejo samo kot slovenski narod iti z nami v skupno fronto. Mi ne rabimo služabnikov. Najogabnejša, najsrამotnejša in najgrša stvar je, da zahteva brat od brata, naj mu bo sluga. Mi od Slovencev in od nobenega ne zahtevamo tega. Ko so Slovenci začutili, da moremo Hrvati republikanci Slovence organizirati, ne da bi nam bile sluge, ampak sami svoji gospodarji, da jim omogočimo, da bodo slovenski narod, so se lotili sami tega posla.« Na te Radičeve besede je zadonelo od vseh strani: »Živio Korošec! Živio slovenski narod! Doli Pašić!« Sedaj pa pravi »Slov. Gospodar«, da Radičevega samoderštva in komande ne potrebuje, da odklanja Radiča kot kuratorja, da se Slovenci ne vsiljujejo Hrvatom in da ne marajo Radičevega jerobstva. Kaj naj pomeni to, da je dr. Korošec z Radičevim zavezništvom nezadovoljen? Ali se sklepa zavezništvo samo za 14 dni? Ali se pa dr. Korošec morebiti Radiča boji? Vsekakor ni naveda, da se zavezniki po komaj sklenjenem sporazumu napadajo.

INOZEMSKÉ VESTI.

* **Preganjanje slovenskih županov v Julijski Benečiji.** Gradiška podprefektura je te dni odstavila medanskega župana Josipa Gradnika — brata pesnika Alojzija Gradnika in razpustila občinski svet. Kot vzrok navaja dekret, da je župan na občinskem domu obesil napis na takem mestu, da je ostal italijanski del napisa skrit, ker je poleg italijanskih razglasov stavil vedno tudi slovenski prevod in ker se župan Gradnik ni hotel pokoriti pozivu, da vstopi v fašistovsko organizacijo. Njegovemu vplivu tudi pripisujejo, da se v Medani še ni mogla ustanoviti fašistovska organizacija. Fašisti tudi groze Gradniku, da mu zažgo hišo. — Iz podobnih razlogov so vpriporili fašisti grdo gonjo proti kojskemu županu Obljubku. Dosegli so, da je prefektura naperila proti njemu preiskavo, ki je seveda fašiste blamirala, županu Obljubku in drugim ljudem pa le povzročila dovolj neprijetnosti. — Sedaj ne vemo, kakšnim ukazom se pravzaprav pokore fašisti. Veliki fašistovski svet v Rimu je sklenil, da se sploh ne smejo sprejemati v fašja nobeni novi člani in da se mora med člani iz novejšega časa izvršiti temeljito čiščenje, a kdor koli bi sam želel izstopiti, naj se mu to brez odloga do-

voli. Tu pa oblast preganja posameznike in celo občino, ker noče med fašiste. Ali vlada v fašizmu samem anarhija ali pa se dajejo eni ukazi javno, drugi pa tajno? Fašistovskemu junaštvu se to kaj slabo poda.

* **Kaj naj pomeni to? Tržaška »Edinost«** piše: Slovenske družine v Gorici obiskujejo te dni agenti kvesture in povprašujejo, ali imajo otroke, ki študirajo v Jugoslaviji oziroma ali vedo za družine, katerih otroci pohajajo v šolo v Jugoslaviji. Z vsakim dnem nam zapirajo lastne šole, naše srednje šole so prestavili v skoraj nedostopne kraje, sedaj pa najbrže hočejo potom pritiskov in groženj onemogočiti našemu dijaštvu obisk šol v Jugoslaviji!

* **Tržaški roparji pred sodiščem.** Pretekli teden je bila v Trstu razglašena razsodba v več tednov trajajočem procesu proti tolovajski tolpi Braico, ki je pri belem dnevu vlomila v menjalnico Bolaffio, umorila ravnatelja Ezia Bolaffia in potem na zasledovanju ustrelila še enega redarja. Porotnikom je bilo stavljenih 29 vprašanj. Na podlagi njihovega izreka so bili obsojeni: Marijan Ražem na 28 let, Mihael Bradaschia na 16, Josip Gerdol na 13, Dominik Grottan na 11, Ivan Palin na 10 let ječe. Vsi ostali obtoženci so bili oproščeni.

* **Nemiri v Celoveu.** Avstrijski državni kancelar bi moral imeti v nedeljo dopoldne govor na shodu v Celoveu pri »Sandwirtu«. Istočasno se je vršilo v bližini zborovanje komunistov, ki so sklenili, da razbijejo shod krščanskih socialcev, kar pa so med tem redarji preprečili. Ko so komunisti začeli metati kamenje na policijo, so redarji potegnili sablje. Ranjenih je bilo deset komunistov, nakar je bil red vzpostavljen.

* **Primanjkljaj nemškega državnega proračuna.** Nemški državni proračun za l. 1923 bo izkazal približno 10 bilijonov deficita. Iz davka na premog upajo dobiti tri bilijone, iz dohodnine pa 500 milijard.

* **Proglas bivšega turškega sultana.** Iz Kaire poročajo, da je bivši sultan izdal na vse verne mohamedance proglas, v kateri izjavlja, da se je protivil udeležbi Turčije v svetovni vojni ter se protivi preložitvi prestolnice iz Carigrada v Angoro. V proklamaciji pravi, da je samo začasno odstopil, da utrdi notranje stališče kalifata. H koncu napada Kemal pašo, ki ga označuje kot uničevalca mohamedanskega naroda. Angorske vlade ne priznava in obsoja tudi obstoječe zveze med Kemalisti in boljševiki.

* **Bojevitost Turkov.** V turški narodni skupščini je izjavil vojni minister, da mora biti turška armada vedno pripravljena, ker ni izključena nova

vojna z Grčijo in z zavezniki. Dokler ni sklenjena definitivna mirovna pogodba, nevarnost nove vojne še vedno ni odstranjena.

* **Poroka kuma kralja Aleksandra.** Dne 26. aprila se je vršila v Londonu poroka princa Jurija, vojvode yorškega drugega sina angleškega kralja, z lady Elizabeto Bowes-Lyon. Močni oddelki policije so zastražili cesto od kraljevega gradu do westminstrske opatiije, kjer je šel svatbeni sprevod. Za gledalce je bilo pripravljenih pol milijona sedežev. Svatbeni kolač je bil 3 metre visok in 350 kg težak.

* **Protiboljševiška vstaja.** Iz Ukrajine prihajajo poročila o resnem protiboljševiškem gibanju. Vstaška konjenica pod poveljstvom polkovnika Pravlovskega je začela prodirati proti boljševiški garniziji Jarmolincev. Polkovnik Pagienko je zasedel kolodvor in zaplenil dva težka topova, 5 strojníc, mnogo vojnega materiala in rdečearmijcev. Med ujetniki sta tudi poveljnik rdeče artiljerijske brigade in komisar, ki sta bila takoj ustreljena. Istočasno se je Pavlovski združil z atamanom Šepelem in zasedel Proskurov. Večina rdečearmejcev se je pridružila vstašem. Boljševiški komisarji so bili deloma ujeti, deloma pa pobiti. V volinskem okraju je nastopil proti boljševikom ataman Bezručki, ki je s svojo konjenico razbil 3 rdeče divizije. Na desnem bregu Dnjepra, zlasti okrog Kamenca-Podolskega. Proskurova, Staro-Konstantinovska. Vinice in Litina se vrše neprenehoma krvavi spopadi. V okolici Kijeva nastopa odred stotnika Darinčenka. Vstaja na Ukrajini je vzbudila veliko razburjenost v Moskvi. Sovjetska vlada je poslala proti vstašem močne čete pod poveljstvom Frunze, ki ga je v zadnjem času nadomestil Vorosilov. Generalni štab rdeče armade se nahaja v Berdičecu. Vstaši so zasedli malodane vsi podolsko gubernijo. V zvezi s temi dogodki so boljševiki baže začeli evakuirati Odeso. Mestna sovjetska vlada se boji zlasti seljaških nemirov, ki so izbruhnili v kijevski in harkovski guberniji. Revolucionarni voj svet je izdal povelje o splošni mobilizaciji. Ker ni več pričakovati, da bi Ljening okrev, je načelstvo komunistične stranke izvolilo poseben akcijski odbor, na čelu s Trockim, Zinovjevimi, Kamenjevimi in Stalinom, ki bo vodil notranjo in zunanjo politiko. Za predsednika tega odbora je bil soglasno izvoljen Trockij, ki bo sedaj naslednik Ljeninga kot faktičen diktator sovjetske Rusije.

Somišljeniki, prispevajte v tiskovni sklad!

Razmerje glasov in mandatorov posameznih strank.

Koliko glasov in poslanskih mandatov so dobile posamezne stranke pri volitvah 1. 1920 in 1. 1923 izkazuje nastopna tabela:

	1. 1920.	1. 1923.
Demokrati	319.000	394.000
radikalci	284.000	557.000
zemljoradniki	118.000	120.000
Radić	230.000	465.000
bos. muslimani	110.000	112.000
dr. Korošec	110.000	136.000
komunisti	198.000	17.000
socialisti	97.000	50.000
džemijet	30.000	73.000
Nemci	—	41.000
črnogor. avtonom.	—	8.000
Drinković-Trumbić	3.000	16.000

Mandatorov so dobili:

	1. 1920.	1. 1923.
radikalci	91	107
demokrati	92	52
zemljoradniki	31	9
Radić	50	70
Spaho	24	19
dr. Korošec	27	24
komunisti	58	—
socialisti	10	3
džemijet	8	14
Nemci	—	7
črnog. avtonomisti	—	2
Drinković	—	1

DNEVNE VESTI.

— Vse naročnike prosimo, naj čimprej poravnajo naročnino! Kdor lista ne prejema redno, naj nam sporoči!

— Odvetniško pisarno je zopet otvoril dr. Ivan Šusteršič v Ljubljani, Miklošičeva c. 6, I. nadstropje, poslojpe »Ljudske posojilnice«.

— Prevoz judenburških žrtev. Bliza se petletnica usodepolnih dni, ko so strelili iz avstrijskih pušk vzeli življenje našim vojakom v Judenburgu. Odbor za prevoz zemeljskih ostankov teh žrtev iz Judenburga v Ljubljano ima namen ta prevoz in pokop izvršiti ob priliki petletnice, ki je sredi maja. Denarnih sredstev pa manjka. Nekateri krogi, posamezniki ali podjetja, nočejo znati ceniti pomen prevoza in postavitve dostojnega spomenika vsem žrtvam za našo svobodo. Prosimo vse one, ki imajo nabiralne pole, da svojo agilnost stopnjujejo in skušajo pomnožiti dobave prostovoljnih prispevkov. Nabiralne pole in nabrane zneske je brezpo-

gojno vrniti najkasneje do 10. maja 1923. Bila bi naša narodna sramota, ako bi veličastna in dostojna izvršitev tega namena bila onemogočena radi brezbrčnosti in pasivnosti javnosti, zlasti premožnejših krogov. Imena darovalcev se bodo po možnosti, vsaj pa ona nabiralcev z nabrano vsoto objavila v časopisih.

— Kraljica Marija v Dalmaciji. Potovanje kraljice Marije v Dubrovnik je bilo enako velikemu triumfalnemu pohodu. Kraljica je bila slovesno sprejeta v Rabu, Šibeniku, Splitu in drugod. V Šibeniku si je ogledala mestne znamenitosti. Vse mesto je bilo v morju zastav in luči. Na deset tisoče naroda se je zbralo ob prihodu in odhodu. Enako je bilo v Splitu. Nepregledna množica je vzklikala ob obali jugoslovenski dinastiji. Nadvse slovesno in navdušeno jo je sprejelo prebivalstvo v Dubrovniku.

— Telefonska zveza z Italijo. Kakor poročajo belgrajski listi, se vrše pogajanja za vzpostavitev direktne telefonske zveze med Ljubljano, Zagrebom in Trstom.

— Poština, oziroma portovna pristojbina v znesku 1 Din velja za vsa sodna in druga uradna pisma do teže 20 gramov. Za vsakih nadaljnjih 20 gramov ali pa del te teže se zviša pristojbina za 50 par. — Cena kuvertam za vrednostna pisma se je s 1. majem zvišala ter stane kuverta 75 par. — Poštni paketi, ki so naslovljeni v Nemčijo, ne smejo presegati teže 20 kilogramov.

— Poletni vozni red. Novi vozni red na železnicah stopi v veljavo dne 1. junija. Dne 2. maja se vrši v Sarajevu konferenca zastopnikov železniških uprav v to svrhu. Med drugimi bo uveden tudi brzovlak Zagreb-Karlovac-Novo mesto-Ljubljana-Jesenice. V Karlovcu bo imel vlak zvezo na Reko.

— Komu se naj pošiljajo trgovske ponudbe? Neka celjska tvrdka je razposlala svoje oferte tudi na razne tvrdke v Srbiji. Večja tvrdka v Gornjem Milanovcu v Srbiji je oferte vrnila s pripombo na ovitku: »Ne primamo. Pošaljite Vašemu Korošcu i Stipi Radiću neka Vam oni kupe robu«.

— Junaštvo orožnika. Ko se je orožniški postajevodja na Črnučah Martin Abram prošlo jesen vračal nekega dne iz Ljubljane proti Črnučam, so mu pridrveli nasproti splašeni konji, vpreženi v voz, na katerem je sedel neki starček z majhnim otrokom. Abram je zgrabil konja in posrečilo se mu je, da jih je ustavil. Pri tem pa je postajevodja padel pod voz in kolesa so mu ranila noge. Kljub temu ni izpustil uzde ter tako rešil starca in

dete iz velike nevarnosti. Za junaški čin je vrli orožnik prejel pred dnevi odlikovanje in 5000 dinarjev nagrade.

— Gorenjski lovi se oddajajo na dražbah za visoke vsote v dobro občin. Begunje so dobile 600.000 kron za pet let naprej plačanih, Mošnje letno 55.000 kron, Ljubno 20.000 kron, Leše 30.000 K, Kropa 18.000 K, Gorje 64.000 kron.

— Hrvatski izletniki na Golici. Člani podružnice Jastrebarskega Hrvatskega planinskega društva napravijo o Binkošti skupen izlet na Golico v naših Karavankah. Kakor poročajo, se jim pridruži tudi mnogo zagrebških planinarjev.

— Umor. Grozen dogodek se je izvršil v Polomu. Župan J. Lobe, posestnik in gostilničar v Polomu je z lovsko puško ustrelil svojo ženo na dvorišču svoje hiše. Zadel jo je v srce, da je bila na mestu mrtva. Pokojna je bila doma iz Tržiča, blaga skrbna mati 4 otročičev, bila je v blagoslovljenem stanu. Kaj je moža nagnilo do tega strašnega dejanja, bo pokazala preiskava.

— Izprememba poštnega okoliša pošte Vrhnika in Horjul. S 1. majem 1923 se je odločil pod obč. Vrhnika spadajoči del popisnega kraja Lesno brdo iz okoliša pošte Horjul in pridrlil širšem okolišu pošte Vrhnika.

— Slaba vzgoja. Preteklo soboto je v Mariboru prejela policija nedoletnega pohabljenega otroka Martina Rosa iz Št. Ilje, ki so ga fantje postavili na ulico, da za nje berači. Fant težko hodi po ulicah in je zelo slabo opravljen. Policija je našla pri njem pod klobukom in srajco drobiža za 173 Din, približno toliko pa je fant tekom dneva že oddal svoji botri, ki ga je medtem obiskala. Razen denarja pa je imel polno darovanih živil, ki sta mu jih pomagala odnesti dva druga fanta. Policija je izročila dečka državni zaščiti dece.

— Kdor išče, najde. V nedeljo se je obesil na avtomobil mariborskega trgovca g. Oseta na državni cesti med Št. Lovrencom in Breznom, ko je vozil avto počasi v hrib, neopaženo neki 20 leten mladenič. Blizu gostilne Lubej pri Breznu pa je hotel fant skočiti z avtomobila, a je radi hitre vožnje tako nesrečno padel, da si je pretresel možgane in se tudi sicer močno poškodoval.

— Št. Janž v ptujskem okraju. Dne 2. marca je izginila brez sledu Katarina Kocjan. Pred nekoliko dnevi pa je Drava priplavila mrtvo truplo ženske, ki je po izjavi komisije identično z Katarino Kocjan.

— Olepševalno in tujsko prometno društvo v Celju. Pododsek za tujski promet v Celju je začel poslovati. Da bi privabil v lepe savinjske kraje kolikor mogoče veliko tujcev, naproša omenjeni odsek celjsko občinstvo, naj

pripravijo prazne sobe ali stanovanja za letovčarje v Celju in okolici. Ustmene ali pismene prijave sprejme tvrdka Goričar & Leskovšek v Celju.

— **Koncert srbskega pevskega društva Stanković iz Beograda.** V ponedeljek 14. maja priredi omenjeno društvo, pod vodstvom opernega kapelnika g. Binička, velik koncert v Celju. Društvo šteje 70 pevk in pevcev.

— **Razstava vajeniških del v Celju** se vrši v nedeljo, dne 6. maja od 10. do 12. ure v meščanski šoli v Vodni-kovi ulici.

— **Iz državne službe.** Pri okrajnem glavarstvu v Celju je imenovan za višjega okrajnega zdravnika g. dr. Fran Gerlovič, evidenčni geometer Maks Liček pa je izstopil iz državne službe.

— **Uradni dnevi Trgovske in obrtne zbornice** so v Celju vsak torek od 8. do 12. ure v posloplju javnega skladišča I. nadstropje.

— **Elektrifikacija Celja in okolice.** Od celjskega občinskega sveta izvoljeni odsek za elektrifikacijo celjske kotline je v svoji zadnji seji sklenil, pospešiti pogajanja s falsko elektrarno ter voditi ž njo neposredna pogajanja. Upati je, da bo falska elektrarna stavila take pogoje, da bodo za interese sprejemljivi. Mesto Celje pa ima že tudi druge projekte, ki pridejo resno v poštev, ako bi pogoji falske elektrarne bili nesprejemljivi.

— **Vojak — ropar.** V nedeljo dopoldne se je na mariborskih ulicah odigral zelo razburljiv dogodek. Krog pol 11. ure dopoldne se je šla ga. Mira Pilhar iz Ivanjke po Gledališki ulici. Nasproti ji je prišel neznan vojak. Ko je prišel čisto blizu, ji je strgal iz rok ročno torbico, v kateri je imela krog 800 Din ter zbežal čez Slomškov trg, po Stolni ulici čez glavni trg, Gosposko ul. v Vetrinjsko ulico. Zasedoval ga je več policijskih stražnikov in tudi mnogo občinstva. Pred gostilno »Maribor« v Vetrinjski ulici mu je nek Franc Angjel podstavil nogo, da je padel, nakar so ga stražniki aretirali in razorožili. V roki je namreč držal bodalo. Torbico so mu odvzeli in vrnili lastnici, vojaka pa predali vojaški oblasti. Napadalec je bil neki Bosanec, ki je bil vpoklican na orožne vaje.

— **Svetilnik v (našem!) prometnem ministrstvu.** »Primorski Novi List« je prinesel tole mično zgodbo: Pomorska oblast v Bakru je zahtevala od prometnega ministrstva potrebno svoto, da se popravijo svetilniki na Jadranu. Prometno ministrstvo pa je to prošnjo zavrnilo s pripombo, da svetilniki vobče niso potrebni, temveč naj si vsaka ladja nabavi po eno svetilko, kakršne imajo avtomobili in naj jo obesi

na sprednji del ladje. — O, — divno naše pomorstvo! O, — prekrasna rešitev zapletenega vprašanja! Tistemu, ki ga je navdahnila taka luč, ko je podpisoval spis, bi bilo pač treba postaviti na glavo cel svetilnik, da bi mu pomorski bog Neptun razsvetlil pamet. Ali je ta »luč« v ministrstvu že kdaj videla morskobalo? Ali se je ta človek že kdaj vozil po morju? Če se izve za ta način reševanja važnega pomorskega vprašanja tudi izven mej naše »presvitle« domovine, se nam bo rogal ves svet. Še najpreprostejše in najcenejše bi bilo, da se postavi namesto svetilnika lojeva sveča ali pa po starem običaju čelešnik z gorečo trsko, ki bi jo usekaval oziroma utrinjal dotični uradnik iz prometnega ministrstva, ki ima tako genialne domisleke ali pa tak — humor.

— **Ali izgubijo otroci, če starši umrjejo, stanovanje starišev?** Čudna praksa zagrebškega urada za socialno oskrbo razburja javnost. Neka pevka, ločena od svojega moža, je stanovala s svojim malim sinkom pri svoji materi. Ko je slednja umrla, je hči to stanovanjskemu uradu prijavila. Stanovanjski urad je razsodil zopet v prid hčeri, toda z dostavkom, da je dovoljen rekurz. — Pozornost je vzbudilo v zagrebškem »Jutarnjem listu« odprto pismo bratov Otona in Leona Ledera, naslovljeno na namestnika dr. Čimića. Imenovana brata sta vzdrževala svojo mater in plačevala tudi stanovanje, obstoječe iz štirih sob. Urad za socialno oskrbo pa je odkazal dotično stanovanje svojem zdravniku, tako da bodeta imenovana brata, ki sta svojo mater podpirala, na cesto postavljena. V obeh slučajih gre za otroke, vsled česar je čudno, da se je v vsakem slučaju drugače razsodilo. Ne gre za posamezne slučaje, kajti smrt je človeku usojena in ni zoper njo rekurza, za to bi pa morale oblasti skrbeti za otroke umrlih res socialno pravično, tako, da ne bi trebalo zoper njih odločbe rekurzov.

— **Manevri naše vojske pri Senti.** V okolici Sente sta imeli novosadska in subotička divizija velike manevre, ki jih je vodil bivši vojni minister general Žečević.

— **Roparski umor v Karlovcu.** V Karlovcu je bil začetkom prejšnjega tedna v svojem stanovanju umorjen gostilničar in trgovec Dragotin Majer. Njegova žena ga je našla zjutraj mrtvega z zamašenimi ustmi. Iz trgovine je morilec odnesel mnogo usnja.

— **Morilec pismonoše obsojen na smrt.** V Sarajevu je bila pretekli teden v torek izrečena smrtna obsodba nad Savo Traparičem, ki je lansko jesen v veži neke hiše umoril denarnega pismonošo Petka ter ga oropal. Osum-

ljen je tudi, da je pred štirimi leti v Konjiču umoril trgov. Bijelića. Bil je obsojen na vešala. Sodna obravnava je trajala celih deset dni. Ko so ga odvedli iz sodne dvorane, je vzkliknil: »Jaz se ne bojim, stal sem že trikrat pod vešali!«

— **Iz maščevanja ukradla otroka.** Sofija Pinjo v Sarajevu je živela v stalnem prepiru s svojim zetom Fekhatovićem. Pred dnevi sta se zopet hudo sporekla. Ko je Fekhatović nato odšel z doma, mu je Pinjo ukradla leto dni starega otroka ter z njim pobegnila. Njo je policija v par dneh zopet izsledila, toda prijeti je ni mogla, ker je pravočasno zopet izginila. Kam je skrila otroka, še ni znano.

— **Aretacija madžarskega vohuna.** V Subotici je bil aretiran dr. E. Nagy. Ta dogodek je vzbudil v mestu veliko senzacijo. Nagy je bil namreč predsednik akcijskega odbora madžarske stranke. Državni pravdnik je dobil privatne direktive, odšel je na njegovo stanovanje in odredil hišno preiskavo. Rezultat preiskave je bil nepričakovan. Ugotovljeno je bilo, da je bil dr. Nagy v direktnih stikih z organizacijo »probujujočih se Mažarov« v Budimpešti. Med dokumenti, ki potrjujejo to domnevo, se nahaja tudi originalna korespondenca in direktive, ki jih je dobil madžarski vohun za svoje delovanje. Najbolj važno pa je, da se je posrečilo priti na sled tajni zaroti proti Jugoslaviji. Dr. Nagy je bil v stikih tudi s predsednikom hrvatskih emigrantov na Dunaju I. Frankom. Druge podrobnosti so dosedaj še uradna tajnost. Vlada je poslala v Subotico posebnega odposlanca, da nadaljuje preiskavo.

Kmetijska dela meseca maja.

Kdo ne pozna tistih svetnikov s čudnimi imeni: Pankracij, Servacij, Bonifacij? »Trijaci-Ledenjaci«, so jih imenovali moj stari oče in so dejali: »Ako Trijaci nad sabo marelo razpnó, ljudje v ljubljanski semenj po blatu gredó.« Oče moj pa so mater dražili: »Kdor o svetem Pangrei v loterijo stavi, če nič ne zadene, pa vsaj denar zapravi.« — Dolgo je od tega, vsi so že šli v krtovo deželo in tudi loterije ni več in ne denarja, samo Trijaci so še ostali in delo, ki nas čaka vsepovsod.

Naše gospodinjice, bi radi opozorili, naj meseca maja stanovanje dobro prezračijo. Na kmetih imajo ponekod vse leto trdo zadelana okna, zrak v sobah je zatohel in zdravju škoduje. Res, da je kmet ves dan na prostem in diha v svežem zraku, a spanje v za-

tohlji izbi mu kljub temu ne bo koristilo, najmanjše pa nežni deci!

Kar velja za ljudi, velja tudi za živino. Prezračaj hlev! Zdaj lahko pustimo živino že na pašo in ji začnemo polagati zeleno krmo, a začetkoma bomo pazili, da ji ne pokladamo preveč detelje.

Čebelarstvo. Ponekod imamo še mrzle noči, ne odstrani torej prezgodaj odeje od panjev. Naša glavna skrb bodi, pospeševati zalego. Ob slabem vremenu moramo skrbeti, da imajo čebele vodo v bližini in dovolj hrane. Zdaj lahko nadaljujemo s »spekulativnim«
pitanjem, s katerim smo pričeli aprila. A tako bomo krmili le močan rod in nikakor ne slabičev. Kadar je rod dobro razvit in vališče že polno, odprimo medišče. Pravi čas določajo krajevne razmere. Kjer imamo glavno pašo spomladi, je dobro, da se doseže rojenje pred njo, če je to nemogoče, pa naj se nastavi medišča ob glavni paši. Kjer imamo glavno pašo jeseni, naj se roji kolikor mogoče zgodaj dosežejo. Glavno skrb, a tudi veselje dajejo čebelarju roji, ki prične meseca maja. Nekako med 9 in 2 uro čuješ ono brenčanje in goslanje, ki naznanja bližnji roj. Ko roj izleti, se suče nekoliko po zraku, potem sede na bližnje drevo ali grm in ko se umiri, ogrebe mo ta »grozd«
ali »venec«
v prestrezalo ali v panj. Paziti je treba, da spravimo matice v panj in da nam ne uide, ker sledijo čebele vedno matici. Ako leti roj previsoko, ga pobrizgnemo z vodo tako, da pade drobna rosa od zgoraj nanj. Ako ni pred čebelnjakom primerne drevja, na katero bi sedel roj, vtaknemo v zemljo svežo smreko. Če je zalezal roj v kako duplino in ne moremo do njega, ga preženemo z dimom, ki ga pihnemo parkrat od spodaj navzgor. Panj, v katerem spravimo roj, moramo popreje natančno pogledati, osnažiti ga pajčevinami in vsakovrstnih smeti, dobro ga umiti in zadelati vse špranje.

Včasih se izgubi pri rojenju matica. Poišči, ali ni padla na tla in če jo najdeš, položi jo na prostor, kjer jo roj lahko zagleda. Če je pa matica postala žrtev kakega ptiča, se bo brezmatični roj vrnil in bo rojil nekaj dni pozneje z eno izmed neoplojenih matic.

Na polju. Če nas je oviralo slabo vreme, moramo dovršiti, kar smo zamudili. Ako je zrastle pšenica previsoko in pregosto in se bojimo, da bi poglela, jo je treba obžeti. Istotako ravnamo z ržjo. Maja meseca moramo okopavati; prvič okoplujemo krompir, koncem meseca krompir in ga osujemo, predno gre v cvetje. Okoplujemo kolerabo. Korenje in peso je treba oplesti. Glej, da se ti plevel ne razpase,

drugače boš imel pozneje z njim obilo opravka.

Čas je, da sadimo buče, bodisi same zase ali med krompir in krompir. Buče potrebujejo dobro pognojeno zemljo. Tudi fižol sadimo in proso sejemo. Prvo košnjo ti nudita lucerna in rudeča detelja.

V sadovnjaku te čaka obilo dela, ker se razpase mrčes maja meseca najhujše. Cvetoder, listna in krvava uš, gosenica itd. so neljubi gostje v sadovnjaku in treba se jih je, kolikor mogoče, ubraniti. Cvetoderu ne prideš zdaj več do živga, gosenice imajo že svojega sovražnika, ki jih hudo preganja, namreč ptice. Uši pa odpraviš s tobakovo vodo. Če se pojavi v deblu črvojedina, razširi rano v deblu in uniči sovražnika. Potem zamaži rano s cepilno smolo. Za mlado sadno drevje je priporočati škropljenje z modro galico, tako se namreč obvarujemo škrlupa, ki se ne da drugače zdraviti. Pazi na novo sajeno drevje! Odslej mu ne kaže več gnojiti. Če gnojiš drugemu drevju z gnojnico ali čilskim solitrom, opravi to delo zelo previdno. Ob suši zalivaj, a nikakor ne ob solncu.

V vinogradu. Prve dni lahko sadimo. Cepljenje na suho lahko izvršimo najbolje do konca maja. Če vzameš za podlago ključce, reži jih sproti s trte. Če cepimo s spravljanimi cepiči, jih namočimo poprej v vodi. Cepi v svetlem in gorkem prostoru. Cepiče narežemo v večji množini, na mizo si jih denemo pa le toliko, kolikor jih rabimo v 1—2 urah. Korenjaki in ključki morajo biti vedno sveži, radi tega jih imej pred in med cepljenjem po koncu stoječe v posodi, ki je napolnjena z vodo. Dva do tri dni pred cepljenjem omandaj trto. Od maja do druge polovice julija je čas za zeleno cepljenje, katero izvršimo ob lepem, tistem ali oblačnem, nikakor pa ne v deževnem in vetrovnem vremenu.

Varuj svoj vinograd pred raznimi boleznimi. Proti **strupeni rosi** škropimo z modro galico, še predno se pojavi bolezen. Pravi čas je mesec maj, kadar napravi trta 4 do 6 listov. Modro galico je treba prav fino razpršiti. Vsak list mora biti na zgornji strani dobro poškopljen. Ne škropi ob vročini, torej ne med 11—3 uro in tudi ne kadar je na listju rosa. Na 1 hl vode vzemi 1½—2 kg modre galice in 1¼ do 2 kg gašenega apna. Drugič škropimo meseca junija, tretjič avgusta.

Maja meseca se pojavi tudi **kiseljak**. Če se pojavlja leto za letom, je treba z ostrimi curki poškopiti vse grozdke in sicer pred cvetjem. Za škropljenje uporabljamo zmes iz 3 kg mazljivega mila, katero raztopimo v gorki vodi, potem iz 1¼ kg mrčesnega prahu ali 8 litrov tobakove vode, pre-

kuhane z 1—2 kg tobaka. Ti zmesi dodaj vode do skupne količine 100 litrov.

Proti **plesnobi** moramo žveplati še pred cvetjem in ob suhem in solnčnem vremenu. Drugič žveplamo po cvetju. Žveplo mora biti prav fino zmleto.

Če odpravimo vsa dela vestno in razumno in če bo meseca maja zmeren hlad, ki daje dobro zelenjad in obeta do vrhá, vina, žita in sena, — se bomo jeseni hvalili, da smo bili marljivi in delavni; če bo pa napak, bomo dali krivdo tistemu pratikarju, ki je dejal: »Majnik moker, rožnik mlačen: kmet bo žejen ino lačen«, — a tega nas Bog varuj. st.

GOSPODARSTVO.

UMETNA GNOJILA.

V.

Fosforno-dušičnata gnojila.

Fosforno dušičnata gnojila vsebujejo dušik in fosforno kislino. Semkaj spadajo:

1. Peruvsko gvano.

Na nekaterih otokih Tihega morja in na zahodnem obrežju Južne Amerike živijo mnogoštevilne trope raznih pomorskih ptic. Vroči solnčni žarki, dežja je v onih krajih le prav malo, osušijo odpadke teh tic, jajčje lupine, perje itd., da nastanejo skladi tega gnoja. Peruvsko gvano je rjavkasto rumena tvarina, katero fino zmlejejo in diši močno po amonijaku. Akoravno je peruvanska vlada določila gotovo dobo, v kateri se ne smejo pobijati oni ptiči, postaja pravo peruvsko gvano vedno redkejšo in je zelo drago.

Rabimo ga predvsem za žito, oljnat rastline in okopavino in ga sipljemo jeseni ali tudi pomladi. Pred sipanjem ga dobro premešamo s prstjo in potem globoko podorjemo. Peruvsko gvano deluje izvrstno in je edino gnojilo, ki lahko popolnoma nadomesti hlevski gnoj. V prvem letu deluje fosforova kislina približno 70—80 odst. in dušika 90—95 odst. Mešati ga ne smemo s Tomasovo žlindro, apnom in pepelom, z ostalimi gnojili ga lahko mešamo. Če ima le malo dušika v sebi, ga razkrojimo z žvepleno kislino (gvanski superfosfat).

Pri nakupu tega gnojila prihajajo 3 vrste v poštev, in sicer:

a) S 7 odst. dušika, 14 odst. fosforne kisline in 1—2 odst. kalija.

b) S 4 odst. dušika, 20 odst. fosforne kisline ali 3 odst. dušika, 15 odst. fosforne kisline in 1—2 odst. kalija.

c) S 7 odst. dušika, 9½ odst. v vodi topljive fosforne kisline in 1—2 odst. kalija.

2. Ribje gvano.

Dobivamo ga iz posušenih in zmlelih ali izparjenih glav polenovke. Na Norveškem so ga v prejšnjih letih delali tudi iz slanikov. Deluje srednje hitro in se uporablja na lahki zemlji za ozimino. Vsebuje 11 odst. dušika, 4—5 odst. fosforne kisline in 15—20 odst. kalija.

3. Kostna moka.

Kostna moka je že staro umetno gnojilo. V prejšnjih časih so kosti domačih živali le zmleli, a zdaj jih najprej oprostijo kleja in jim izvlečejo tolščo. To se vrši s kuhanjem in parjenjem, nato jih fino zmlejejo.

S kostno moko gnojimo ozimini in onim rastlinam, ki rabijo dosti fosforove kisline, a posebno dobro deluje v zemlji, ki vsebuje le malo apna. Pred sipanjem jo pomešamo s prstjo in jo potem podorjemo.

Razne vrste kostne moke so sledeče:

a) **Sirova kostna moka** ki vsebuje 48—53 odst. dušika, 20—22 odst. fosforove kisline in 2 odst. masti.

b) **Razklejana kostna moka.** Že ime kaže, da se kostem vzame klej. Vsebuje 28—30 odst. fosforove kisline in 1/2—15 odst. dušika.

c) **Parjena kostna moka.** S parjenjem in kuhanjem izgubi velik del masti in nekoliko dušičnate klejevine. Vsebuje 3—4 odst. dušika in 22—24 odstotkov fosforne kisline.

č) **Razkrojena kostna moka.** Obdeluje se z žvepleno kislino in vsled tega postane del fosforove kisline v vodi topljiv. Vsebuje 1—4 odst. dušika in 12—18 odst. fosforove kisline.

d) **Superfosfatna kostna moka.** Vsa fosforova kislina (17—20 odst.) je v vodi topljiva.

4. Mesna moka.

Pljuča, jetra, čreva in drugi taki živalski odpadki ali mrhovina se izpostavi vodenemu pari. Na ta način se jim odvzame del masti in kleja. Deluje kakor kostna moka in se posebno prilaga žitu. Vsebuje 55—70 odst. dušika in 12—17 odst. fosforove kisline. Mesna moka iz mrhovine pa ima več dušika (do 9 odst.) in manj fosforove kisline (13 odst.). Mešamo jo lahko z vsemi gnojili. (Dalje sledi.)

g **Prepoved izvoza ukinjena.** Na zadnji seji je rešil gospodarsko-finančni odbor ministrov, da se ukine prepoved izvoza za vse vrste sena, buhača, ovsa, sladkorne pese in suhih rezancev sladkorne pese. Za oves je ostala dosedanja carina 10 Din, za seno 5 Din, za oves 10 Din, za rezance sladkorne pese 10 Din pri 100 kg.

g **Stanje živine v Jugoslaviji.** Ministrstvo za poljedelstvo izkazuje po

statistiki tole stanje živine: 1,069.293 konj, 84.200 oslov, 18.107 mul, 4,959.807 krav in volov, 51.483 bivolv, 3,372.852 prašičev, 3,542.687 ovac, 1,552.710 koz, 15,074.156 glav perotnine in 534.164 čebelnih panjev. Jugoslavija ima največ svinjadi na celim svetu in konkurira na tem polju celo z Ameriko.

g **Zlata pariteta** pri posameznih srednjeevropskih državah v aprilu je bila sledeča: Nemčija: 1 zlata marka — 4999 papirnatih mark; Avstrija: 1 zlata krona — 14.400 papirnatih n. a. kron; Češkoslovaška: 1 zlata krona — 6.48 papirnatih čsl. kron; Jugoslavija: 1 zlati dinar — 17.8 papirnatih dinarjev; Poljska: 1 zlata marka — 9292 papirnatih poljskih mark; Ogrska: 1 zlata krona — 620.83 papirnatih o. kron; Rumunija: 1 zlati lei — 27.027 papirnatih lei; Italija: 1 zlata lira — 3.86 papirnatih lir.

DROBTINICE ZA GOSPODARJE IN GOSPODINJE.

g **Koliko časa potrebuje želodec, da prebavi hrano?** Bolnika in otroka moramo drugače hraniti, nego zdravega odraslega človeka. Drugače hranimo težaka, ki dela ves dan na polju in drugače zopet onega, ki sedi v pisarni. Radi tega mora vedeti vsaka gospodinja, koliko časa potrebuje želodec, da prebavi to ali ono hrano. Bolnikom in otrokom prija le lahko prebavljiva hrana. Riž, v mehko kuhana jajca, špinata, pečena divjačina, kuhano sadje, potrebujejo za prebavo le eno uro. Sirovo mleko, goveja jetra, praženo goveje meso, krompir potrebujejo dve uri. Gnjat, goveje kuhano meso, solata tri ure. Svinjska pečenka, maslo, v trdo kuhana jajca, sir, bel kruh potrebujejo tri ure in pol. Štiri ure potrebujejo telečja pečenka, perutnina, kislo zelje, repa, orehi in gobe.

g **Sladek krompir.** Če je krompir shranjen v zatohli, temni in vlažni kleti, ki ni nikoli prezračena, dobi krompir ogaben sladek okus. Tak krompir pusti nekaj dni ležati na solnem in zračnem prostoru, na ta način izgubi sladek okus. Klet, v kateri hranimo krompir, naj ima temperaturo 5 do 10 stopinj C, pri 3 stop. pod ničlo krompir zmrzne, pri 10 stop. nad ničlo pa rad poganja. Voden krompir položimo za par dni v suh pesek, tako izgubi nepotrebno vodo.

g **O gnojišču in gnojnični jami.** Gnojišče naj bo v bližini hleva. Njegova velikost se ravna po številu živine, ki jo imamo v hlevu, in sicer računamo za vsako odraslo živinčico 3 m². Gobokost znaša približno 70 cm, od teh 35 cm v zemlji in 35 cm visok zid nad zemljo. Dno gnojišča, ki bodi cementirano, naj visi proti gnojnični jami, in sicer 2 cm na

vsak meter, tako da se gnojnica odtaka skozi luknje, ki vežejo gnojišče z gnojnično jamo. Gnojnična jama bodi cementirana, globoka in ozka, ker s tem preprečimo, da izpuhti amonijak, ki je važna sestavina gnojnice. Na vsak način mora biti še precej globokjša od gnojišča. Za njeno obsežnost je zopet merodajno število živine: 3 m³ na 5 glav odrasle živine. Iz hleva napeli jarek, po katerem se lahko naravnost odtaka vsa gnojnica v jamo. Gnojišče in gnojnično jamo varuj pred deževnico in sploh pred vodo. Glej tudi, da ležita v zavetju in v senci.

g **Kako odpravimo kuram uši?** Najprej je treba osnažiti kurnik. Pripravi mešanico, ki obstoja iz enega dela nezgoščene karbolne kisline in 100 delov vode, tekočino dobro premešaj in namaži z njo strop, stene in tlak kurnika, istotako tudi vse droge, kamor hodijo kure čepet. Gnezda pa poškopri s to tekočino. — Ušive kure operi v tobakovni vodi: 1/2 kg tobaka kuhaj v 4—5 l vode 2 uri. Tobak je treba v vodi parkrat temeljito iztisniti. Ko je ta tekočina še topla, pomoči vanjo kokoš do glave, a poprej še namaži kokoši glavo z vazelinom in kapljico karbola.

g **Kako ravnamo s prašiči, ki nočejo jesti?** Če nočejo prašiči jesti, jim damo vsak dan pest ovsa, kaketerga smo poprej par dni nekoliko namočili in dobro osolili. Včasih pridenemo krmi tudi pest pepela in vsak teden po eno noževko konice zelene skalice.

g **Kako čistimo belo lakirano pohištvo?** Nikdar ga ne smemo čistiti s krtačo, ker bi tako poškodovali lak. Običajno bo zadoščalo, da jih drgnemo z mehko krpico, pomočeno v mlačno vodo. Mla ni treba rabiti. Če bi to ne zadoščalo, pripravi zmes bele krede in vode, namaži z njo madeže in jih nato operi s čisto vodo. Če boš tako ravnal, obdrži belo lakirano pohištvo svoj blesk.

g **Madeže od čaja,** ki se včasih pojavljajo na najfinjšem porcelanu, drgni z nekoliko mokro soljo. Če so ti madeži že zelo stari, mora vplivati sol dalj časa nanje.

Zaobljube kralja Miljutina in zdravniški kodeks njegovih bolnic.

I.

Srbski kralj Miljutin (1282 do 1321) je zgradil mnogo cerkev in samostanov v svoji državi. Njegova dobrota se je širila, kakor zgodovinski spisi dokazujejo, tudi do Atosa, Carigrada, gore Sinaj in Jeruzalema, kjer je zgradil cerkve in bolnice.

Njegove zaobljube v Carigradu in Solunu opisuje njegov sovrstnik, srbski nadškof Danilo II., sledeče:

V samem Carigradu je zgradil krasno cerkev na kraju, kjer se

imenuje »Prodrum«, in je zato potrošil veliko svojega denarja. Istotam je sezidal veliko prekrasnih palač in »ksenodohije«, to je bolnice, v katere je postavil mnogo postelj za odpočinek bolnikov. Postelje je opremil z mehko posteljnino. Če tudi ni imel bolnik upanja na ozdravljenje, je vendar naročil, da ga položijo v posteljo in ga negujejo.

Pokupil je v grški zemlji cele vasi, ki jih je pridružil bolnici, da se njih dohodki porabijo zanjo. Izbral je tudi mnogo večjih zdravnikov in jim izročil mnogo denarja, kolikor ga je bilo pač potrebno, da čujejo neprestano nad bolniki in jih lečijo. Vrhutega je poslal svoje posebne zaupnike, da oskrbujejo bolnike in jim strežejo, tako da jim ničesar ne primanjkuje, marveč imajo vsega, česar si poželijo. In če je kdo bolnikov okreval in se veselo vrnil domov, je prišel na njegovo mesto drug bolnik, a je bil ta istotako ljubeznivo sprejet in postrežen, kakor se to še danes vrši v veliko zahvalo in čast sedanjega bogaboječega kralja Uroša.

Pri sv. Prodrumu se donša pred vrata velika množina kruha, vina in drugih raznih jestvin, kar se razdeljuje v veliki množini revežem, tujcem in drugim potrebnim, — vse, kakor je bogaboječ kralj Miljutin za časa svojega življenja naročil.

Tudi v mestu Solunu je zgradil carske gradove in sezidal cerkev, posvečeno sv. arhijereju Hristu Nikoli, in cerkev, posvečeno mučeniku Hristu Juriju.

Če se je na tem mestu, ki je bil kraj, katerega je kot prvega blagoslovil naš gospod Sava, kaj porušilo ali pokvarilo v teku časa, je on vse takoj popravil in temeljito okrasil. Zgradil je veliko divnih palač in jih opremil z vsemi raznovrstnimi potrebščinami, tako da zadostja, ako povem, da so imeli tisti, ki so tu stanovali, vsega v izobilju. Za to je potrošil silno svojega zlata, tako da kraj ni ničesar pogrešal. Nakupil je tudi mnogo vasi ter jih pridružil temu kraju in odločil, da ostane vse nepreklicno v njegov blaženi namen do današnjega dne.

V vseh sosednjih deželah in carstvih se je raznesel glas o dobrotljivosti in miroljubnosti tega bogaječega kralja in malo in veliko je slavilo Hrista Boga ter se mu zahvaljevalo za tega Boga ljubečega kralja.

II.

Iz bolnice kralja Miljutina v Carigradu, o kateri se v prejšnjem članku govori, je ohranjen spomenik, ki se nahaja danes v cesarski biblioteki na Dunaju. — To je takozvani »Dioskuridov kodeks«, ki je izmed najlepših rokopisov, ki so se nam ohranili iz ranega srednjega veka.

Dioskurid je Grk in Anazarbe v Kilikiji, ki je živel za časa Klavdija in Nerona in je bil znan kot dober zdravnik in učitelj. On je pisal obsežno delo o rastlinah, ki se uporabljajo v zdravilstvu. Od tega njegovega dela je izdelan v petem ali šestem stoletju znameniti kodeks (knjiga) iz pergamenta, bogato okrašen z barvanimi slikami. Ta kodeks je poznan širokim učenim krogom zaradi svoje velike umetniške vrednosti in radi tega, ker je prejkone edini kodeks, čigar zgodovina se more zasledovati od nastanka do danek nepretrgoma.

Ta zgodovina se lahko zasleduje iz raznih pripomb (začetkom in ob koncu kodeksa ali na robu posameznih listov), iz katerih se razvidi, kje se je kodeks nahajal in v čigavi lasti je bil. Ta kodeks je bil najdlje v Carigradu, in sicer last nekega judovskega zdravnika. Pozneje je postal sultanova last in prišel v serajsko knjižnico (seraj je sultanov dvorec). Neka holandska knjigarna, ki je začela izdajati dragocene fotografske posnetke najznamenitejših kodeksov, je izdala poleg Homerjevega, Platonovega, Plautovega, tudi Dioskuridov kodeks. Ta kodeks je bil nekaj časa last kralja Miljutina in se je nahajal kot ročna knjiga v njegovi bolnici v Carigradu. To je razvidno iz grškega napisa ob robu enega lista v kodeksu (v zvezi še z nekimi drugimi poedinostmi, ki ga pojasnjujejo). Tu stoji po grško napisano »to je kraljevo«, namreč kraljeva lastnina.

RAZNE.

r Perzijski šah in diplomat. Perzijski šah je dejal ob priliki nekemu svojemu diplomatu: »Ti si mi pravi osel!« Nato mu je diplomat odgovoril: »Ne vem, če sem res oslu podoben, vem pa, da sem Vaše Veličanstvo večkrat zastopal!«

r Zlato in popirnat denar. Pred vojno je bilo zlato podlaga skoraj vseh valut na svetu, kar je tudi danes. Razlika pa pred vojno in danes je ta, da se je pred vojno v resnici dobilo toliko zlata za bankovec, kot je bilo na bankovcu zapisano, danes pa ne. Sicer je danes še vedno na bankovcih zapisano, da se bankovci morejo zamenjati v

zveneči novce, a v večini držav bi onega spravili v norišnico, ki bi to zahteval. Vrednost papirnatega denarja je danes: 100 dolarjev = 100 dolarjev v zlatu; 100 švedskih kron = 99 kron v zlatu; 100 holandskih goldinarjev = 98 goldinarjev v zlatu; 100 švicarskih frankov = 97.40 frankov v zlatu; 100 angl. funtov = 96 funtov v zlatu; 100 španskih peset = 82 peset v zlatu; 100 danskih kron = 70 kron v zlatu; 100 norveških kron = 69 kron v zlatu; 100 brazilskih milreisov = 36 milreisov v zlatu; 100 franc. frankov = 33 frankov v zlatu; 100 belgijskih frankov = 29 frankov v zlatu; 100 ital. lir = 25 lir v zlatu; 100 češk. kron = 14.5 kron v zlatu; 100 turških pijastrov = 14 pijastrov v zlatu; 100 grških drahem = 6 drahem v zlatu; 100 jugoslov. dinarjev = 5 dinarjev v zlatu; 100 bulgarskih levov = 3 levi v zlatu; 100 rumunskih lejev = 2.5 lejev v zlatu; 100 nemških mark = 0.0002 mark v zlatu; 100 avstrijskih kron = 0.000075 kron v zlatu; 100 ruskih rubljev = skoraj nič. — Kakor vidimo iz tega, je papirnati dolar popolnoma enakovreden zlatu, torej cel rumen, lira je še eno četrtno rumena, jugoslovanski dinar ima še en ogal rumen, v nemški marki bi pa morali iskati zlato s povečalnim steklom, pri ruskem rublju ga pa niti s tem ne bi našli.

r Banket na čast kravi. Kakor poročajo angleški listi, so v Missionu (v Britski Kolumbiji) priredili banket za 300 oseb na čast — kravi. Toda to ni bila navadna krava. Kakor trdijo listi, je dala ta krava 30.886 litrov mleka na leto. To je skoraj neverjetno, toda kaj ni na svetu vse mogoče?

r Kakšen je bil Kristus? V vatikanski knjižnici se nahaja pismo, katero je pisal rimskemu senatu nekij Publij Lentul, rimski prokonzul v Judeji ob času Jezusa. V tem pismu piše: »Pojavil se je in živi med nami neki človek izvanrednih vrlin, katerega nazivljejo tisti, ki ga spremljajo, »Sina Božjega«. On vrača bolnikom zdravje in obuja ljudi od mrtvih. Oblike njegovega telesa so tako popolne, da obrača nase vso pozornost. Njegov obraz vzbuja ljubezen in obenem strah. Njegov lasje so plavi in do ušes ravni, dočim se od ušes naprej kodrajo. Na sredi čela ima predeljene lase, ki padajo na obe strani po šegi ljudi iz Nazareta. Lica so mu fino rožnata, nos ima lepo oblikovan. Nosi polno brado, ki je na sredi predeljena in je iste barve kakor lasje, samo da je nekoliko svetlejša. Pogled mu je moder in odkrit. Ima višnjeve, lepo odsevajoče oči. Govori navadno ljubeznivo, postane pa strašen, če je prisiljen, da mora kaj očitati; ob takih prilikah odmeva od njega vedra gotovost. Nihče ga ni videl smejati se, pač pa mnogi, da se joka. — Njegova postava je normalna in ravna, a roke ima tako lepe, da je užitek jih gledati. Je zelo skromen in malo govori. Zvok njegovega glasu je težak. Lep je, kolikor more biti sploh človek lep. Zovejo ga Jezusa, sina Marije.«

LISTEK.

Duše iz vic.

Spisal Prosper Merimée. — Priredil F. Š.

(Dalje.)

Dve kapljici, spretno oškropljene na papir, naj bi pomenili med pisanjem preliti solzi.

Nekaj ur nato je samostanski vrtnar prinesel na pismo odgovor in se mu ponudil v službo. Vratarica je bila nepodkupljiva; sestra Agata je privolila k snidenju v govorilnici, toda pod pogojem, da se poslovita za vekomaj.

Nesrečna Tereza je stopila v govorilnico bolj mrtva kot živa. Morala se je prijeti za omrežje z obema rokama, da se je vzdržala. Don Juan, miren in brezboleden, se je naslajal nad zmedenostjo, v katero jo je spravil. Spočetka je zavoljo vratarice govoril vsakdanje o prijateljih, ki jih je Tereza zapustila v Salamanki in ki ji po njem sporočajo svoje poklone. Potem se je okoristil s trenutkom, ko se je vratarica oddaljila, in dejal Terezi prav tiho in hitro:

„Odločil sem se poskusiti vse, da te odpeljem od tukaj. Če je treba samostan zažgati, ga bom pa podnetil. Nič nočem slišati. Moja si. V nekaj dneh boš pri meni ali pa poginem; pa še marsikdo drugi pogine z menoj.“

Vratarica se je približala. Dono Terezo je stisnilo v prsih, da ni mogla zajecati niti besede. Don Juan pa je med tem ravnodušno govoril o vkuhanem sadju, o čipkah, ki so jih izdelovale redovnice, in obljubil vratarici, da ji pošlje v Rimu blagoslovljene rožne vence, samostanu pa bo dal zlato tkanino za odelo sveti redovni patroni za njen god. Po takšnem polurnem pogovoru je Terezo spoštljivo in strogo pozdravil in jo zapustil v razburjenju in obupavanju, ki se ne da popisati. Hitela se je zapreti v svojo celico in njena roka, ki jo je ubogala bolj kot njen jezik, je začrtala dolgo pismo očitkov, prošenj, tožba. A ni mogla preprečiti, da ne bi priznala svoje ljubezni, pa zagovarjala je ta greh z mislijo, da je zanj dovolj delala pokoro, ko je odbijala prošnje ljubimca. Vrtnar, ki je prevzel to pregrešno dopisovanje, je kmalu prinesel odgovor. Don Juan je vedno grozil, da bo pograbil po skrajnih sredstvih. Sto korenjaških mož je imel v službi in pred bogoskrunstvom se ni splašil. Z veseljem bi umrl, ako bi še enkrat svojo prijateljico oklenil z rokami. Kaj naj bi storilo to slabotno dete, vajeno ugoditi možu, ki ga je oboževalo? Jo-

kala je v nočeh in podnevi ni mogla moliti, slika dona Juana je stala povsod pred njo, in še celo, kadar je spremljala svoje tovarišice v njihovih duhovnih vajah, se je njeno telo samo od sebe gibalo kot pri molitvi, vso njeno dušo pa je palila zla strast.

Po preteku nekaj dni se ni mogla ustavljati več. Naznanila je donu Juanu, da je pripravljena k vsemu. Čutila se je popolnoma izgubljeno in si je govorila, da je bolje, ako je že treba umreti, užiti še preje trenutek sreče. Don Juan je bil na vrhuncu veselja in je pripravil vse, da jo odvede. Izvolil si je brezmesечно noč. Vrtnar je prinesel Terezi svilen vrtnar lestev, po kateri naj bi preplezala samostanski zid. Zavitek z meščansko obleko pa naj bi bil skrit na dogovorjenem kraju v vrtu, zakaj ni bilo misliti, da bi šla po ulici v redovni obleki. Don Juan bi jo pričakoval ob obzidju. Malo proč pa bi bila pripravljena nosilnica, ki bi bile vanjo vprežene krepke mule, da jo brž odpeljejo v neko podeželsko pristavo. Tam bi bila odtegnjena vsem zasledovanjem, živela bi pokojno in srečno s svojim ljubimcem. To je bil načrt, ki ga je don Juan načrtal sam.

Dal je napraviti pristojajočo obleko, preizkusil je pleteno lestev in pridejal navodilo, kako jo je treba privezati; slednjič ni pozabil ničesar, kar je moglo zagotoviti njegovemu podjetju uspeh. Vrtnar je bil zanesljiv, saj ga je za to zvestobo čakal prevelik dobiček, da bi kdo dvomil nad njim. Sicer pa je bilo odrejeno, da bo v noči po ubegu umorjen. Navsezadnje je bilo jasno, da je ta naklep tako varno zasnovan, da ga ne more nič izjaloviti.

Da se izogne sumničenju, je don Juan dva dni pred določenim ubegom odpotoval na grad de Maranja. To je bil tisti grad, ki je v njem prebil večino svoje mladosti; od svojega povratka v Seviljo pa še ni bil stopil vanj. Ko je prišel tja, je padla že noč in njegova prva skrb je bila dobra večerja. Potlej se je dal razpraviti in legel v posteljo. Dve veliki voščeni sveči je dal prižgati v spalnici, na mizi pa so ležale candraste povesti. — Prebral je nekaj strani in začutil, da bo zaspal; zaprl je knjigo in eno svečo ugasnil. Predno pa je upihnil še drugo, se je razmišljen razgledoval po vsej sobi in naenkrat opazil v svojem alkovnu podobo, ki je predstavljala muke v vicah, podobo, ki se je v mladosti tolikokrat zazrl vanjo. Nehote so mu oči obstale na človeku, ki se mu je kača zajedala v drobovje, in, dasi mu je ta predstava vlivala še več groze nego druge

krat, se ji ni mogel odtegniti. Isti čas se je spomnil na postavo kaptana Gomareja in strahovita izmaščena, ki jih je smrt razgrebla v njegovih potezah. Ta misel ga je pretresla in čutil je, da se mu lasje ježijo na glavi. Vendar se je osrčil in ugasnil zadnjo svečo v upanju, da ga bodo v temi popustili ti strahotni preganjači. Njegova groza pa se je v temi le še povečala. Oči so se mu pičile vedno v podobo, ki je ni mogel videti, ali bila mu je že tako domača, da si jo je predstavljal v domišljiji živo kot pri belem dnevu. Včasih se mu je celo zdelo, da so se slike razsvetlile in zažarele, kot bi plamen v vicah, ki ga je umetnik naslikal, resnično gorel. Nazadnje se je tako hudo razburil, da je začel na ves glas klicati strežaje, naj bi odnesli podobo, ki mu je povzročila toliko strahu. Ko pa so pritekli v njegovo spalnico, ga je bilo slabosti sram. Domislil si je, da bi se ti ljudje norčevali iz njega, ako bi zvedeli, da ga je bilo podobe strah. Dejal jim je, kar je mogel naravno, samo, da naj prižgejo sveče in ga puste samega. Nato je poizkusil brati; a le oči so prelistavale knjigo, duh pa je bil pri podobni. V krempljih neznanskega razburjenja, je tako prebil noč brez spanja.

Brž ko se je zdanilo, je naglo vstal in odšel na lov. Gibanje in sveži jutranji zrak sta ga polagoma pomirila in vtisi, ki jih je razvnela podoba, so se pri povratku v grad že razgubili. Sedel je za mizo in mnogo pil. Bil je že nekoliko omamljen, ko se je podal spat. Na njegovo povelje so mu pripravili postelj v drugi sobi, in lahko si je misliti, da podobe ni dal prenesti tja; toda vtisnil si jo je v spomin, in ta je bil dovolj močan, da je zopet prečul del noči.

Sicer pa mu ti strahovi niso vdahnili kesanja nad njegovim preteklim življenjem. Boril se je ves čas z ubegom, ki ga je zamislil; in ko je dal strežajem vsa potrebna povelja, je v hudi dnevni vročini odpotoval sam v Seviljo, da bi prispel tja pred nočjo. Bila je že črna noč, ko je korakal mimo stolpa del Lloro, katerem ga je čakal strežaj. Predal je konja in vprašal, če so nosilnica in mule že pripravljene. Po njegovih ukazih bi morale čakati v sosednji ulici, dovolj blizu samostana, da bi mogel tja brž peš prispeti s Terezo, vendar ne preblizu, da bi ne vzbudil suma obhodne straže, ako bi jo slučajno srečal. Vse je bilo pripravljeno, njegova navodila so bila izvedena do pičice. Videl je, da ima še eno uro časa, predno bo mogel

dati Terezi dogovorjeno znamenje. Strežaj mu je vrgel velik rjav plašč preko ram in zagrnjen, da bi ga nihče ne spoznal, je stopil skozi trianska vrata v Ševiljo sam. Vročina in utrujenost sta ga prisilila, da je v zapuščeni ulici sedel na klopi. Tam je začel žvižgati in drobiti naprave, ki so mu prišli na misel. Od časa do časa je pogledal na uro in z nevoljo opazal, da se kazalec ne premika tako, kot si želi njegova nestrpnost... Tedaj pa mu je udarila na uho žalobna in svečana godba. Takoj je razložil pesmi, ki jih je cerkev posvetila pokopavanju. Kmalu se je pokazala izza vogla ulice procesija in se bližala proti njemu.

(Dalje prih.)

— Čevlje kupujte od domačih tovarov, tvrdke Peter Kozina z znamko Peko, ker so isti priznani najboljši in najcenejši. Glavna zaloga na debelo in drobno Ljubljana, Breg št. 20, ter Aleksandrova cesta št. 1.

Izdaja konzorcij »Ljudskega tednika«.
— Odgovorni urednik Fr. Jereb. —
Tisk J. Blasnika nasl. v Ljubljani.

Kupim

brzobjavne drogeve iz kostanjevega in mehkega lesa, kostanjev les za tanin, bukove prage, vsako množino tramov in vseh vrst rezanega in okroglega lesa. Denar takoj. Ponudbe z obveznimi cenami in dobavnim časom pod »Prodaj« na upravo »Ljudskega tednika«.

Pisalni stroj

malo rabljen, znamke »Stoewer«
na prodaj. Pojasnila daje uprava lista.

Pisalni stroji i. t. d.
Mehanična delavnica
(popravljalnica)

Ljubljana, Šelenburgova ul. 6/1. I. Baraga.
(Kupim stare, pokvarjene stroje).

Dr. IVAN ŠUSTERŠIČ

je zopet otvoril svojo

odvetniško pisarno

v Ljubljani,

v hiši Ljudske posojilnice,

Miklošičeva cesta št. 6, I. nadstropje.

Alojzij Lenček

stavbeni in galvan-
terijski klepar

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 29.

Se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela. - Cene zmerne. - Delo solidno.

ROSIJA-FONSIER

zavarovalna in pozavarovalna družba v Beogradu.

Osnovni kapital 5,000.000 dinarjev.

Ravnateljstvo podružnice za Slovenijo v Ljubljani, Sodna ulica št. 2/I.

Družba izvršuje zavarovanja vseh vrst:

1. zavarovanje proti požaru;	5. zavarovanje vseh transportov;
2. zavarovanje proti posledicam telesnih nezgod;	6. zavarovanje jamstvene dolžnosti;
3. zavarovanje proti škodi po toči;	7. vse vrste zavarovanj življenja pod najugodnejšimi pogoji;
4. zavarovanje proti vlomom in tatvinam;	8. zavarovanje stekla.

Glavna zastopstva se nahajajo v vseh večjih krajih.